

Verantwoording geven van je geloof

Een handreiking voor het getuigende gesprek

Vroeg of laat worden we allemaal geconfronteerd met moeilijke vragen over God en geloof. Als deze vragen worden gesteld door mensen die zelf niet in God geloven (of in ieder geval heel anders dan jezelf), dan kun je soms met de mond vol tanden staan. Vooral als je zelf eigenlijk ook met zo'n vraag zit en er nog niet goed uit bent gekomen.

We worden in de bijbel opgeroepen om verantwoording af te leggen van ons geloof (1 Petrus 3:15). We zullen dus serieus moeten ingaan op deze vragen. In deze tekst wordt hulp geboden voor een gesprek over een zestal voor de hand liggende, maar diepgaande vragen of tegenwerpingen:

(1) Als God is liefde is, waarom is er dan zoveel lijden?	3
(2) Ieder zijn overtuiging	5
(3) Het gaat in alle godsdiensten toch om hetzelfde?	8
(4) Bewijs het maar eens	11
(5) Waarom nu juist Jezus?	14
(6) Wat heb je eraan?	17

De verschillende hoofdstukken van deze tekst zijn onafhankelijk van elkaar te lezen. Ze zijn niet alleen te gebruiken voor het getuigende gesprek, maar ook in gezinnen (opgroeïende jongeren stellen deze vragen ook), of door bijbel- en gesprekskringen.

De tekst is geschreven door Dick Bal en voor een belangrijk deel gebaseerd op het boek 'Moeilijke vragen over God en Jezus. Een hulp bij gesprekken over geloven vandaag' van dr. Benno van den Toren (IZB/IFES, 2003). Voor een nadere bezinning op de afzonderlijke onderwerpen en praktische voorbeelden van gesprekken hierover, is dit boek zeer aan te bevelen. Want er is natuurlijk veel meer over de verschillende onderwerpen te zeggen dan in dit korte bestek mogelijk was.

Evangelisatiecommissie CGK Bennekom/Oosterbeek, maart 2009

(1) Als God is liefde is, waarom is er dan zoveel lijden?

Achtergrond van de vraag

Als het lijden aan de orde komt, is het belangrijk om te weten of de vraag voorkomt uit een persoonlijke ervaring of dat het gaat om 'het' probleem van 'het' lijden in de wereld.

In het eerste geval kan het zijn dat de vragensteller teleurgesteld is in God. Bijvoorbeeld omdat een gebed om genezing niet is verhoord. Of omdat hij of zij werkelijk geraakt is door de honger in Afrika of de tsunami in zuid-Azië.

In het tweede geval is de kans groot dat het vooral gaat om een verstandelijk probleem. Als God liefde is èn Hij is (al)machtig, dan kan Hij toch gewoon een einde maken aan het lijden in de wereld? Het is duidelijk dat Hij dat niet doet, dus dan kan God geen liefdevolle God zijn.

Beide achtergronden moeten trouwens serieus genomen worden, tenzij we bij het doorvragen merken dat de kritiek op God alleen maar als 'gemakkelijk' argument is gebruikt om van de discussie af te zijn. In dat geval is beter om er achter te komen waar het voor die persoon dan werkelijk op vast zit.

Maar als het een serieuze vraag is, dan kan de vragensteller zich in twee situaties bevinden: naar God *toe* of van God *af*. In het eerste geval is de vraag naar het lijden een obstakel om het leven aan God te geven. In het tweede geval is dit probleem juist een extra reden om verder van God af te dwalen. Het is duidelijk dat een gesprek in het eerste geval gemakkelijker zal zijn dan in het tweede geval. Daarom is het goed om hier voorzichtig naar te informeren, zodat je je daar ook op kunt instellen.

Bijbelse antwoorden

Er zijn in de Bijbel verschillende antwoorden gegeven op het probleem van het lijden. We noemen ze hier kort (zie o.a. Genesis 3 en Romeinen 8).

1. *De mens is ook zelf verantwoordelijk.* Het kwaad is in de wereld gekomen door een daad van ongehoorzaamheid (toegeven aan de duivel). En ook nu nog wordt heel veel leed veroorzaakt door mensen (oorlog, armoede, een roekeloos leven enz.). God maakte geen robots, die alleen maar kunnen doen wat de eigenaar hen opdraagt, maar mensen die een eigen verantwoordelijkheid hebben. En verder zegt de Bijbel dat ook de schepping is meegesleurd in onze val, wat te merken is aan bijvoorbeeld ziekten en natuurrampen.
2. Door het lijden kunnen we *leren wat in ons leven werkelijk belangrijk is*. Is de zin van ons leven afhankelijk van gezondheid? God kan alle dingen doen meewerken ten goede - ons dichter bij Hem brengen.
3. Als je denkt aan de *eeuwigheid*, valt er een ander licht over ons aardse leven. Het lijden van de tegenwoordige tijd weegt niet op tegen de toekomstige heerlijkheid. We kunnen er overheen kijken.
4. God antwoordt soms door Zijn goedheid te laten zien in heel concrete *ervaringen van redding*, bescherming en genezing. Daar mogen we ook om bidden (hoewel we er aan de andere kant niet op mogen rekenen dat God in alle gevallen precies doet waar we om vragen).
5. Vaak begrijpen we God niet, maar als we het *lijden van Jezus* zien, weten we dat God ons ook in het lijden vasthoudt en dat Hij het lijden zal overwinnen. God kent het lijden en lijdt met ons mee. Ten diepste was dat te zien in de Godverlatenheid die Jezus zelf moest ervaren.

En wij...

Tot slot. Het probleem van het lijden is niet gemakkelijk. We mogen daarom best laten merken dat we het er ook zelf moeilijk mee hebben. Maar dan mogen we ook laten merken dat juist het lijden een belangrijke reden is om wèl in God te geloven. Want het lijden doet ons vragen naar Gods uitredding: in dit leven èn in de voleinding, als alle tranen zullen worden afgewist.

(2) Ieder zijn overtuiging

Boven en beneden

Met "ieder zijn overtuiging" bedoelen we dat de meeste mensen het tegenwoordig niet erg vinden als iemand gelooft, als ze daar zelf maar geen last van hebben (dus: geen betutteling door christelijke politici) en je hen maar niet probeert te overtuigen van 'jouw' gelijk. Iedereen moet zelf maar weten waarin hij of zij gelooft (of niet gelooft).

In zekere zin is deze opvatting zelfs in de hand gewerkt door een aantal spraakmakende theologen. Iemand als Kuitert beweert: "alle spreken over boven komt van beneden". Hij bedoelt daarmee: er is geen van God gegeven openbaring. Integendeel: alles wat in de Bijbel, of in een preek of in een persoonlijk gesprek, over God ('boven') gezegd wordt, is door mensen ('beneden') bedacht. Zo'n gedachte leidt al heel snel tot het relativiseren van waarheden. Uiteindelijk zal ieder voor zich dan moeten bepalen wat waar is en waar je dus in kunt geloven. Dit soort gedachten zijn (al of niet bewust doordacht) diep doorgedrongen in de kerken. En het heeft het getuigenis van het christendom in ons land ernstig verzwakt. Je bent tegenwoordig echt een uitzondering als je zegt dat je gelooft in een van God gegeven waarheid. Soms lijkt het erop dat een moslim je op dit punt beter begrijpt dan de gemiddelde autochtone Nederlander.

Fijn voor jou...

Intussen maakt dit een getuigend gesprek niet gemakkelijk. Zeker, een sterk negatieve reactie zul je tegenwoordig minder vaak krijgen dan bijvoorbeeld dertig jaar geleden. Mensen willen best naar je luisteren als je wilt vertellen over jouw gedachten over en ervaringen met God. En inderdaad: hun ouders hebben best wel baat gehad bij hun geloof. Maar henzelf boeit het niet zo. "Fijn dat het jou steun geeft! Maar ik heb er zelf gewoon niet zo'n behoefte aan..."

Een voorbeeld uit de praktijk: een maatschappelijk zeer actief echtpaar, heel vriendelijk, christelijk opgevoed. Vader was getroost gestorven, in de verwachting van een eeuwig leven bij God. Familie die lid is van de Gereformeerde Gemeente: heel goed contact mee, maar ze hebben het met elkaar niet over het geloof. Zelf komen ze niet meer in de kerk, want God bestaat niet (die is door mensen bedacht), en dood is dood. Prima dat vader zo'n steun had aan het geloof - dat paste in die tijd. Nu weten we beter. Ook zonder God kunnen we zin geven aan dit leven.

Tja, dan ben je op een gegeven moment uitgepraat.

Wat zit hier achter?

Wat kan er achter zo'n houding zitten? In het algemeen kunnen mensen vier verschillende redenen hebben om "ieder zijn overtuiging" te laten:

- *we komen er toch niet uit* - we hebben geprobeerd om het samen eens te worden over wat waarheid is, maar het is ons niet gelukt; we zijn daardoor teleurgesteld;
- *iedereen maakt zijn eigen waarheid* - we hebben nog steeds een grote verwachting van wat we als mens kunnen, namelijk: onze eigen waarheid scheppen;
- *we moeten elkaar vrij laten* - je moet elkaar respecteren; als je zegt dat jouw geloof het enige ware is, sluit je anderen uit; fundamentalisten zijn een gevaar voor de samenleving;
- *onverschilligheid* - ik heb gewoon helemaal geen zin om over God en geloven na te denken.

Wat zegt God in de Bijbel over dit onderwerp?

Voor een christen is de Bijbelse waarheid voor iedereen hetzelfde. Maar we moeten niet denken dat de waarheid zomaar voor iedereen duidelijk zal zijn - als ze de Bijbel maar lezen. Wij mensen kunnen de waarheid helemaal niet op eigen kracht ontdekken: die waarheid wordt ons juist *door God geschónken*. God openbaart Zich aan ons. En als we eerlijk zijn, ontdekken we hoe verleidelijk het is om zélf een beeld te maken van God, om God aan te passen aan ons beperkte denkvermogen of aan onze eigen wensen (tweede gebod!).

Het bijzondere van Gods openbaring is dat de waarheid niet een rijtje geboden is, maar een *Persoon*: Jezus Christus. Hij heeft gezegd: "Ik ben de Waarheid." Hij is de bron van de waarheid in levende lijve. Hierover zei de schrijver en verdediger van het geloof C.S. Lewis: iemand die zoiets van zichzelf zegt, is óf niet goed wijs óf Hij moet volstrekt serieus genomen worden. Iets ertussenin kan niet.

In die Persoon ontmoeten we Degene door Wie we geschapen zijn. God is de Schepper van alle mensen. Daarom is Zijn waarheid *voor iedereen geldig* en betekenisvol. Die waarheid is niet door onszelf te ontdekken, maar ontdekt ons wel aan onszelf! En als we eerlijk zijn, is Gods waarheid eigenlijk ook wel herkenbaar.

Een ijkpunt buiten onszelf

Tot slot de vraag: wat kunnen we met deze Bijbelse gegevens? We zouden in een getuigend gesprek de vraag kunnen stellen of we als mens zónder (absolute) waarheid kunnen leven: de waarheid over goed en kwaad, de waarheid over de zin van het leven. Is er te leven met de gedachte dat het verschil tussen goed en kwaad simpelweg een kwestie van afspraak is tussen mensen, en niet een van God gegeven waarheid? Als alles relatief en onderhandelbaar is en er geen vaststaande waarheden zijn, wat zou dat betekenen voor onze samenleving? En als we ervan uitgaan dat ieder zijn eigen waarheid 'maakt' en we elkaar daar dan vrij in laten - wat zou dat voor gevolgen hebben voor de maatschappij? Je hoeft alleen maar te denken aan wat er gebeurde onder Hitler-Duitsland... Het zou juist van wijsheid getuigen om te erkennen dat we er als mens niet zelf uitkomen: we hebben het echt nodig dat we erkennen dat God de Bron van Waarheid is.

Intussen moeten we wel oppassen dat we deze boodschap niet op een triomfantelijke manier verkondigen. Wie zichzelf een beetje kent, zal op dit punt bescheiden zijn. Maar dat wil niet zeggen dat we het er maar bij moeten laten zitten. Het vergt moed om tegen de stroom van het huidige relativisme in te gaan.

(3) Het gaat in alle godsdiensten toch om hetzelfde?

Als je maar goed leeft...

In dit hoofdstuk staan we stil bij een opvatting die veel mensen om ons heen hebben: het gaat in alle godsdiensten toch eigenlijk allemaal om hetzelfde? Of je nu christen, moslim of hindoe bent: we willen toch allemaal vrede? En in de Bijbel, de Koran, of wat voor godsdienstig boek dan ook, gaat het toch vooral om dat je goed leeft en anderen probeert te helpen? Mensen die juist op zoek zijn naar de verschillen, zijn scherp-slijpers. Of erger: fundamentalisten en extremisten. En daar hebben we al genoeg last van. Tja, hoe moet je hier nu op reageren?

Verskillend denkbeelden

Het is goed om eerst te proberen duidelijk te krijgen wat iemand nu werkelijk zegt. Sommigen vinden echt dat de verschillende godsdiensten niet uit elkaar te houden zijn (maar vaak komt dat voort uit onwetendheid). Anderen vinden dat het *in de kern* om hetzelfde gaat, ook al lijkt het van de buitenkant heel verschillend. Weer anderen vinden dat het niet goed mogelijk is om te bepalen wie er gelijk heeft: christenen, moslims, hindoeïsten of aanhangers van een andere godsdienst. En dan trekt de één de conclusie dat godsdienst dus weinig zin heeft, terwijl de ander het toch wel waardevol vindt dat er godsdiensten zijn.

Redenen voor kritiek

Als christen willen we graag aantonen dat Christus werkelijk uniek is - dat Hij niet zomaar kan worden ingeruild voor een ander. Maar zo'n boodschap is tegenwoordig niet populair. Wat zit daar achter? Pas als we dat weten, kunnen we goed reageren op de kritiek.

De belangrijkste vier redenen voor de kritiek kunnen zijn:

1. het is *hoogmoedig* om te zeggen dat alleen jouw godsdienst de enige ware is (en vooral als je zegt dat niet-christenen in de hel komen);
2. verschillen tussen godsdiensten spelen een belangrijke rol in veel *oorlogen*; zeggen dat er maar één waarheid is, is dus een gevaar voor de wereldvrede;
3. als je alleen in de hemel komt als je christen bent, dan hebben mensen die er niet mee opgevoed zijn, veel minder kans om in de hemel te komen - dat is *niet eerlijk*;
4. God is veel te hoog verheven - dat *kan geen mens bevatten*, dus is het onzin om te zeggen dat jouw godsdienst alleen weet Wie God werkelijk is.

Bijbels onderwijs

Hoe kan de Bijbel ons helpen in een gesprek waar dit aan de orde komt?

In ieder geval is duidelijk dat God Zich in de Bijbel bekendmaakt als de enige God (Deut. 6: 4). Andere 'goden' worden duidelijk onmaskerd (Jes. 44: 6-8). En Jezus Christus is de enige weg tot de Vader, door zijn verlossend lijden, sterven en opstaan (Joh. 14: 6). Dit zijn heel wezenlijke aspecten van het christelijk geloof en daarmee onopgeefbaar.

Verder uitgewerkt zouden we kunnen zeggen dat het unieke van het christelijk geloof tot uiting komt in vijf hoofdlijnen van de Bijbelse boodschap:

1. Onze God is een *verkiezende* God. Hij riep Abraham, Hij verkoos het volk Israël en riep een gemeente. In alle gevallen gaat het God om de wereld: degenen die Hij roept, moeten lichtend licht en zoutend zout zijn. Het gaat niet om het opklimmen tot God: God daalt zelf af naar de mensen.
2. God is niet te kennen uit de natuur of vanuit ons eigen denken. *God openbaart Zichzelf*. En Hij is heel anders dan wij mensen geneigd zijn te denken.
3. Van nature ontvlucht de mens God, omdat hij zondaar is. Als de mens goden bedenkt, is dat om de ware God buiten de deur te houden (Rom. 1: 18-23). *God moet onze zondige onmacht en onwil breken* - alleen dan kunnen we Hem kennen.
4. *Jezus* is niet zomaar een profeet - Hij is *de openbaring van God* in menselijke gedaante, het vleesgeworden Woord van God. Hij vertelt niet alleen Wie God is - Hij laat dat ook Zelf zien.
5. *Jezus is de onvervangbare Verlosser*. Ook al zouden we precies weten Wie God is - zonder aanvaarding van Jezus' offer zouden we reddeloos verloren zijn. Hij maakt het mogelijk dat we weer een aan God gewijd leven gaan leiden.

Hoe zou onze reactie kunnen zijn?

En dan de vraag: hoe kunnen we nu antwoorden op de vier belangrijkste redenen om dit Bijbelse onderwijs niet te geloven?

- Eerst het punt van de *hoogmoed*. Laten we dan eerst erkennen dat hoogmoed niet goed is: Jezus leert ons nederigheid. Maar we kunnen wel een wedervraag stellen: is het hoogmoedig om te zeggen dat jouw politieke overtuiging de beste is? Nee toch? En dat terwijl die overtuiging van mensen uit gaat. Christenen spreken slechts God na als ze zeggen dat het christelijk geloof het

enige ware is.

- Dan het punt van het *gevaar voor de wereldvrede*. Inderdaad hebben ook christenen zich schuldig gemaakt aan godsdienstoorlogen. Dat moeten we niet willen ontkennen. Maar wat schieten we ermee op als we het unieke van ons geloof relativieren? Juist door te onderstrepen dat God een God van vrede is, kunnen we (radicale) aanhangers van andere godsdiensten oproepen om de vrede te zoeken. En hen duidelijk maken dat ze God verkeerd hebben begrepen als ze te vuur en te zwaard hun godsdienst verdedigen.
- Op de kritiek dat mensen die niet zijn opgevoed in het christelijk geloof, *geen eerlijke kans* krijgen, kan verschillend worden gereageerd. Voor heel veel mensen in alle delen van de wereld is het gelukkig mogelijk om in aanraking te komen met het evangelie. Daarvoor ben je niet alleen afhankelijk van de opvoeding. En het is ieders verantwoordelijkheid hoe je hierop reageert. Aan de andere kant hebben we hier ook te maken met de gevolgen van de zondeval: het gehele menselijke geslacht is meege-sleurd in de val van Adam. En het is slechts genade als je er uit wordt gered - we hebben er geen recht op!
- Dat God te hoog is om door mensen te kunnen worden *begrepen*, is op zich een goed punt. Het moet ons behoeden voor de gedachte dat we alles van God weten. God blijft een mysterie. Maar het bijzondere is nu juist dat God Zichzelf heeft geopenbaard. En dat wat Hij heeft geopenbaard, is genoeg om ons te laten erkennen dat er maar één God is.

Standvastigheid en naastenliefde

Uit dit hoofdstuk is gebleken dat er genoeg redenen zijn om vol te houden dat er maar één weg is. Maar als we eerlijk in ons eigen hart kijken, dan zouden we wel eens kunnen schrikken van hoeveel relativering er inmiddels al in is geslopen. Vooral doordat we steeds meer mensen om eens heen andere keuzen zien maken. Het kan ons aan het twijfelen brengen. Laten we God bidden om standvastigheid. En om liefde voor ons naaste, zodat we Zijn evangelie niet voor onszelf houden.

(4) Bewijs het maar eens

"Dat snap ik nou echt niet, dat jullie christenen geloven dat God bestaat. Ík zou dat alleen kunnen geloven als iemand me zou *bewijzen* dat God bestaat.."

Dit soort bezwaren horen we regelmatig in gesprekken met ongelovigen. En zelfs 'gelovige' mensen hebben problemen met bepaalde verhalen uit de Bijbel. Bijvoorbeeld over dat er leven is na de dood of dat mensen op een wonderbaarlijke manier kunnen worden genezen. "Bewijs het maar eens – anders kan ik er niet in geloven!" Op zijn best is iemand dan nog geïnteresseerd in 'de boodschap áchter het verhaal'. Alsof je daar werkelijk wat mee zou opschieten: de Bijbel als veredeld sprookjesboek....

We willen een wetenschappelijk bewijs

Waarom noemen veel mensen juist het probleem van de onbewijsbaarheid van de Bijbelse boodschap? Dat heeft vooral te maken met de grote rol die de wetenschap en de resultaten daarvan in onze samenleving hebben gekregen. Het 'gat' dat achtergelaten werd door het verdwijnen van het besef van Gods almacht, is in feite opgevuld door de wetenschap. Onze hele manier van denken is verregaand beïnvloed door de manier van denken die is ontwikkeld door wetenschappers gedurende de afgelopen eeuwen. Iets 'bestaat' pas echt, als we dat bestaan ook kunnen bewijzen. En dat betekent dat we God net zo moeten behandelen als het verschijnsel elektriciteit: God bestaat pas als we Hem kunnen waarnemen met onze meetinstrumenten. Vandaar dat astronaut Gagárin, toen hij de eerste ruimtereis had gemaakt, zei: "God bestaat niet, want ik heb Hem niet gezien". Dat deze opvatting zoveel invloed heeft gekregen, komt onder andere door de successen van de wetenschap: de enorme technische vooruitgang is er het bewijs (!) van.

Maar wat is 'bewijs'?

Op zich is de vraag naar bewijzen voor het bestaan van God en bewijzen voor de betrouwbaarheid van het evangelie niet slecht. Het zou niet best zijn als een christen 'zomaar' zou geloven wat zijn ouders of de kerk zeggen. De vraag is dus vooral: wat is een bewijs eigenlijk? Is een bewijs pas een bewijs als een natuurwetenschapper er tevreden mee is?

Als een ongelovige dus met het probleem van het bewijs aankomt, dan is het goed om eerst na te gaan of hij wèl zou gaan geloven als jij aan hem het bewijs zou leveren. Soms is de vraag naar bewijs namelijk alleen maar het topje van de ijsberg, en zit het probleem dieper (bijvoorbeeld: niet kunnen aanvaarden dat God het lijden toestaat). Dan is het beter om op de werkelijke vragen in te gaan.

Verskillende soorten bewijs

Maar als de bewijsbaarheid echt het probleem is, dan is het goed om samen na te denken over *wat voor soort bewijs* bij God en het evangelie zou passen. Want het is natuurlijk prima dat iemand niet zomaar in fabeltjes gaat geloven. Dat vraagt God ook niet van ons. Zie bijvoorbeeld 2 Petrus 1: 16, 1 Joh. 1: 1 en 1 Kor. 15: 1-3.

Goed beschouwd zou het raar zijn als God Zelf natuurkundig bewijsbaar zou zijn. Als Hij de Schepper is, dan is Hij dus geen onderdeel van de schepping. En een natuurkundige kan alleen metingen of experimenten doen in die schepping.

Maar in de dagelijkse praktijk stellen we wel vaker niet zulke natuurwetenschappelijke eisen aan een bewijs. In rechtszaken komt het geregeld voor dat iemand veroordeeld wordt door een combinatie van sterke aanwijzingen. En om een nog treffender voorbeeld te gebruiken: een getrouwde vrouw vindt het heel belangrijk dat haar man niet ontrouw is. Maar gaat ze dat natuurwetenschappelijk testen door een experiment uit te voeren? Zijn trouw is vooral een kwestie van *vertrouwen*. En een bos bloemen kan al helpen om dat vertrouwen weer te versterken. Binnen een huwelijk een test uitvoeren om bewijs te krijgen voor de onderlinge liefde, zou eerder leiden tot onderling wantrouwen dan tot versterking van de band. Kennelijk nemen we in het dagelijks leven dus *risico's* als het gaat om bewijzen.

Sterke aanwijzingen voor de betrouwbaarheid van de Bijbel

Natuurlijk is het bestaan van God en de betrouwbaarheid van de Bijbel niet alleen een kwestie van 'blind vertrouwen'. Er zijn allerlei sterke aanwijzingen dat wat wij geloven nog zo gek niet is. Denk bijvoorbeeld aan alle aanwijzingen die genoemd worden voor het geschapen zijn van de wereld of althans het bestaan van een 'intelligent ontwerp' (Intelligent Design):

- de grote mate van orde in de natuur (ondanks de zondeval), een orde die helemaal gericht lijkt te zijn op het mogelijk maken dat er mensen op deze aarde kunnen leven;
- het besef van goed en kwaad dat mensen hebben;
- het verlangen naar een god dat in alle volken voorkomt;
- de komst en het werk van Jezus Christus.

Veel mensen hebben niet in de gaten wat de consequenties zijn als ze werkelijk zouden geloven in een wereld die alleen door toeval is ontstaan. Dat zou namelijk betekenen dat wat we goed en kwaad noemen, bij toeval is ontstaan en alleen maar een afspraak tussen mensen is. We zouden dan bijvoorbeeld geen recht van spreken hebben als een bepaalde groep mensen onderling besluiten dat het vermoorden van zieke mensen geoorloofd is. We zouden dan geen argument meer hebben om Hitler te veroordelen. Sterker nog: Hitler hielp de evolutie alleen maar een handje, door de sterksten te laten overleven... Kortom: bijna niemand durft de consequentie aan van een 'doelloze wereld'.

Sterker nog: veel mensen blijken, zonder dat er duidelijke bewijzen voor zijn, het christelijk geloof in te ruilen voor bijvoorbeeld geloof in reïncarnatie. Het lijkt erop dat men hogere eisen stelt aan de bewijsbaarheid van het christelijk geloof dan aan de bewijsbaarheid van allerlei andere zaken waarin men wèl wil geloven.

Andere aanwijzingen dat de Bijbel betrouwbaar is, zijn bijvoorbeeld:

- het feit dat het evangelie het leven van veel mensen door de eeuwen heen sterk heeft veranderd;
- dat veel mensen zelfs hun leven over hebben voor God;
- dat veel mensen een persoonlijke relatie met God hebben (die zichzelf niet ervaren als inbeelding);
- dat er wel degelijk mensen op wonderbaarlijke manier zijn genezen.

En er zou nog veel meer te noemen zijn.

Vele draden maken een sterk touw

Goed beschouwd blijken er dus wel degelijk goede redenen te zijn om in God en Zijn boodschap te geloven. Het zijn misschien geen 'harde' (natuurwetenschappelijke) bewijzen, maar daarom zijn ze nog niet minder reëel of bruikbaar. Al die redenen zijn als draden die, ineengevlochten, een sterk touw vormen. Een touw dat houvast en vertrouwen geeft. In gesprekken met ongelovigen is het dan ook belangrijk dat we niet blijven stilstaan bij één aspect, maar dat we het geheel van die 'draden' benoemen, zodat duidelijk wordt dat er wel degelijk een sterk 'touw' mee is te vlechten.

(5) Waarom nu juist Jezus?

In dit hoofdstuk gaat het over Jezus, als onderwerp van gesprek met ongelovigen. Soms komt het gesprek vanzelf op Jezus. Maar als de ander er niet over begint, is het heel belangrijk dat *wij* Hem ter sprake brengen. Waarom? Omdat we God juist door Zijn, aan ons geopenbaarde, Zoon het beste leren kennen. En ook omdat de meeste mensen zelf een mening hebben over Jezus en we dus een aanknopingspunt hebben voor een gesprek.

Maar dan is het natuurlijk wél de vraag: is dat wat mensen over Jezus vinden, ook in overeenstemming met wat er in de Bijbel over Hem staat geschreven? Dat blijkt vaak niet het geval te zijn.

Vijf beperkte 'beelden' van Jezus

Voordat we proberen te vertellen wie Jezus voor ons is en voor de ander wil zijn, moeten we eerst goed luisteren. We moeten eerst weten wat de ander over Hem weet en van Hem vindt. Vijf situaties kunnen we daarbij onderscheiden:

- sommigen hebben *weinig* over Hem gehoord (bijvoorbeeld omdat er thuis 'weinig aan het geloof werd gedaan');
- anderen hebben een *eenzijdig* beeld van Jezus (bijvoorbeeld: alleen die dingen die ze als kind hebben gehoord, zoals: Jezus als kindervriend);
- weer anderen geloven alleen nog die dingen over Jezus die ze *zelf* kunnen *begrijpen* (bijvoorbeeld: wel een goed mens, maar geen Zoon van God);
- ook kan het zijn dat men bepaalde dingen over Jezus niet gelooft omdat men het *aanstootgevend* vindt (bijvoorbeeld dat we Jezus nodig hebben als Verlosser);
- en ten slotte kunnen mensen die op een moderne manier naar God zoeken (zonder kennis van de christelijke traditie) zich vaak niet zoveel voorstellen van de *menswording* van God (dat strookt immers niet met vage ideeën over God als overal aanwezige kracht).

Hoe moeten we hier nu mee omgaan?

In alle gevallen is het belangrijk om de Bijbel te laten spreken en niet te beginnen met wat wij van Hem ervaren. Maar voor een belangrijk deel van de mensen is de Bijbel niet Gods onfeilbare Woord. Zou dat een belemmering zijn om de Bijbel te gebruiken? Dat hóeft niet zo te zijn. Misschien geloven mensen niet in de letterlijkheid van een aantal verhalen (schepping, Jona, de maagdelijke geboorte), maar daar moet het in het begin dan ook niet over gaan. Benader de Bijbel eerst maar eens als elk ander (feilbaar) historisch boek. En laat de mensen zelf de kracht van de Geest maar ervaren door Zijn Woord - wij hoeven de onfeilbaarheid daarvan niet eerst te bewijzen!

Maar als iemand het nou tóch onvoorstelbaar blijft vinden wat er met Jezus is gebeurd? Dan is het in ieder geval goed om toe te geven dat het ook voor christenen niet zomaar vanzelfsprekend is om God op Zijn Woord te geloven. Ook wij moesten overtuigd worden.

Maar aan de andere kant is het ook niet vanzelfsprekend om iets niet te geloven wat je nog nooit zelf hebt meegemaakt. Een aardig voorbeeld kan dat illustreren. Lang geleden vertelde de ambassadeur van Thailand aan zijn koning wat hij in Nederland had gezien: water dat zó hard was geworden dat er wel een olifant op kon lopen. De koning wilde hem niet geloven, omdat hij zich er niets bij kon voorstellen. Maar had de ambassadeur ongelijk? Bestaat ijs écht niet?

Waarom is Jezus nu zo belangrijk?

De kern van ons getuigende gesprek is dat we proberen duidelijk te maken waarom Jezus nu zo belangrijk is. Waarom geloven we eigenlijk dat God in Jezus op een unieke en beslissende manier aanwezig was?

- In de *eerste* plaats ging Jezus er zelf voortdurend van uit dat in Zijn persoon en handelen iets unieks gebeurde. Jezus verkondigde dat in Zijn werk en verkondiging het lang verwachte Koninkrijk van God was aangebroken (Lukas 4: 21, 11:20) en dat die komst op een beslissende manier met Zijn te verwachten dood te maken had (Lukas 22: 20). Jezus leefde vanuit een unieke relatie met God, Die Hij 'abba' (Vader) noemde en Hij maakte daarbij steeds een onderscheid tussen Zijn eigen bijzondere relatie met God en die van de discipelen (Mat. 11: 27). Hij sprak met een uniek gezag, dat Hij stelde tegenover de schriftgeleerden. Wat Hij zei was zelfs belangrijker dan wat de profeten hadden gezegd: "maar Ik zeg jullie..." (Mat. 5: 22). En Hij zei niet alleen: bekeert u en geloof in God, maar ook: "volg Mij" (Markus 1: 17). Hij had zelfs de macht zonden te vergeven (Markus 2: 5).
- In de *tweede* plaats zéi Hij niet alleen dat in Hem het Koninkrijk van God gekomen was - Hij maakte dat ook zichtbaar. Niet alleen door zijn genezingswonderen (als tekenen van dat Koninkrijk), maar vooral door Zijn opstanding uit de doden.

- In de *derde* plaats hebben we het getuigenis van Zijn tijdgenoten: mensen die 'van nature' moeilijk te overtuigen waren van de goddelijkheid van Jezus, juist omdat ze Joden waren. Dat de Messias God én mens zou zijn, zouden deze Bijbelschrijvers echt niet zelf verzinnen (Joh. 1: 1, Fil. 2: 6).
- In de *vierde* plaats mogen we wijzen op het feit dat al twintig eeuwen lang het leven van mensen radicaal verandert: ongelovigen worden een levende getuige van hun Heiland. Niet (alleen) op grond van de traditie, maar (vooral) doordat ze Jezus werkelijk in hun leven ervaren hebben.

Tegenwerpingen

Nu erkennen heel wat mensen sommige aspecten van het Bijbels getuigenis over Jezus en veel andere niet. Ze erkennen bijvoorbeeld dat Hij een wijs mens was of een goed voorbeeld. Maar als je alleen dát gelooft, dan is alles wat Jezus over Zichzelf zegt (zie de citaten hierboven) wel érg hoogmoedig! En waarom zouden we dan zó iemand serieus nemen?

Maar zijn die teksten over Zijn goddelijkheid, opstanding enz. dan misschien verzonnen door Jezus' volgelingen? Onder andere vanwege het feit dat de Bijbelteksten heel kort na Jezus' leven op aarde zijn geschreven, maakt dat heel onwaarschijnlijk.

Gebed

Tot slot: beter dan in discussie te gaan over de betrouwbaarheid van de Bijbel, is het om de ander uit te nodigen onbevangen te luisteren naar de inhoud van de Bijbel. Daarbij is het gebed heel belangrijk: liefst een gebed dat je uitspreekt in aanwezigheid van degene met wie je gesproken hebt. Dat lukt natuurlijk alleen als de sfeer uitnodigend is: een gebed na een discussie kan verkeerd overkomen. Maar als het niet mogelijk is om gezamenlijk te bidden, is ook ons persoonlijk gebed belangrijk. In dat gebed kun je Jezus rechtstreeks vragen om Zichzelf daadwerkelijk te openbaren aan de ander. Dat zal ongetwijfeld meer effect hebben dan onze redeneringen!

(6) Wat heb je eraan?

In de voorafgaande hoofdstukken zijn allerlei vragen, die mensen op ons kunnen afvuren, behandeld. Vaak zijn dat tegenwerpingen: "als God bestaat, waarom ...". Ook al zijn dat best moeilijke vragen, het is al heel wat als mensen die vragen aan je stellen. Maar wat doe je als mensen onverschillig zijn? Als mensen zeggen: "*geloven - wat heb je daar nou aan!?*" en op die vraag eigenlijk geen antwoord van je verwachten?

Oorzaken van onverschilligheid

Onverschilligheid is van alle tijden, maar dat zóveel mensen onverschillig zijn ten opzichte van God en het geloof is toch wel bijzonder. Wat zijn daarvan de oorzaken? Drie belangrijke ontwikkelingen kunnen we daarvoor aanwijzen.

Ten eerste is er de grote invloed van de *wetenschap*, die zegt dat alleen de waarneembare werkelijkheid echt bestaat. De dingen waar christenen in geloven, zijn onbewijsbaar en vallen dus buiten de wetenschap. Door de grote invloed van het wetenschappelijke denken in het onderwijs en in de media gaan steeds meer mensen denken dat het geloof niet belangrijk is. Daardoor heeft de gemiddelde Nederlander geen antenne meer voor het geloof.

Ten tweede zijn we sterk gericht op *materiële welvaart*: we worden overspoeld met reclame met daarin de boodschap dat ons leven pas geslaagd is als we veel dingen kopen en veel geld uitgeven aan een mooier en gezonder lichaam. Dat verdringt de aandacht voor een gééstelijk gezond leven.

Ten derde zijn we vooral gericht op wat *werkt*, meer dan op wat *waar en goed* is. Gelukkig zijn is: je prettig voelen, niet: de waarheid gevonden hebben.

U zult misschien bij uzelf gemerkt hebben, toen u het bovenstaande las, dat we eigenlijk allemaal wel een tik hebben meegekregen van deze ontwikkelingen. We zoeken zelf ook wel naar bewijzen dat God bestaat. En wie wil niet graag dat God ons een prettig en welvarend leven geeft? Kortom: het moet niet zo moeilijk zijn om ons in te leven in de onverschillige houding van de mensen om ons heen.

Naast de genoemde invloeden kunnen er ook andere redenen voor mensen zijn om geen interesse in het geloof te hebben.

Bijvoorbeeld omdat ze teleurgesteld zijn in de kerk. Of omdat ze zó opgeslokt worden door werk en gezin dat ze geen tijd hebben om over God en geloof na te denken. Dat kan na verloop van tijd best veranderen, zodat er later wél mogelijkheden zijn om (weer) interesse te wekken voor een gesprek over God.

Wat kan God voor ons oplossen?

Hoewel de gerichtheid op wat 'werkt' een belemmering kan zijn om een goed gesprek te hebben over de diepe waarheid van het evangelie, biedt het ook aanknopingspunten. Ook in de catechismus wordt ons vaak de vraag gesteld "wat nut u ...? ", oftewel: "wat heb je er aan?" Maar dan is het natuurlijk wel belangrijk om dingen te noemen die kunnen aansluiten bij wat mensen belangrijk vinden. Niet om het daar bij te laten, maar wel om er mee te beginnen.

Het zijn vaak dingen waar een doorgewinterd kerklid niet het eerste aan denkt. Waarschijnlijk komen wij al snel op de straf op de zonde die Jezus voor ons gedragen heeft. Voor Paulus en Luther was die 'rechtvaardiging van de goddeloze' heel belangrijk, omdat zij zich schuldig wisten voor God. Maar er is bijna niemand meer die dat tegenwoordig zo ervaart. En het overnemen van de straf door Jezus is dus niet iets dat ze nuttig vinden. Wat dan wel?

Het is opvallend dat de Bijbel wijst op veel meer 'nuttige' dingen. Zondige verlangens en daden kunnen verslavend zijn, kwade machten heersen over de wereld - en Jezus kan ons daarvan *bevrijden* (Markus 10:45, 1 Petrus 1:17-19). De zonde kan ons leven ziek maken - en Jezus kan ons daarvan *genezen* (Mat. 9:12).

Veel mensen hebben ervaring met verbroken relaties. Dat je niet goed kunt leven zonder goede relaties, zullen velen beamen. Dat kan een opstap zijn om hen er op te wijzen hoe belangrijk het is om de verbroken relatie met God te (laten) herstellen. Iets wat in de Bijbel *verzoening* heet (2 Cor. 5:20).

De Bijbel gebruikt dan ook veel verschillende woorden om de betekenis van God voor ons leven duidelijk te maken: Hij is een Rots voor mensen zonder houvast, een Herder voor mensen die stuurloos zijn, Hij geeft rust voor vermoeiden, troost voor treurende, enzovoort. Maak daarvan gebruik en probeer juist die woorden te gebruiken die van toepassing zijn op degene die met wie je in gesprek bent. En dat kunnen dus andere woorden zijn dan die onszelf het meest aanspreken!

Een positieve boodschap

Maar we kunnen ook mensen tegenkomen die weinig of geen problemen ervaren. Daarvoor kan God dus ook geen oplossing zijn. Het heeft vaak ook niet zoveel zin om hen eerst te overtuigen dat ze toch écht een probleem hebben. Je kunt het proberen, maar het resultaat kan zijn dat het gelijk het einde van het gesprek is.

Het is echter ook mogelijk om er de nadruk op te leggen dat het evangelie een *verrijking* van je leven kan betekenen. Het evangelie is als een schat waar je alles voor over hebt (Mat. 13:44). Het volle, werkelijke leven begint als we Jezus leren kennen en duurt tot in eeuwigheid (Joh. 10:10 en 17:3).

Dat moet je natuurlijk wel leren ontdekken! Het lijkt wat dat betreft op het krijgen van een eerste kind. Jonge mensen hebben van anderen gehoord hoe bijzonder het is om dat mee te maken. Maar als je het zelf meemaakt, blijkt het toch nog veel mooier te zijn dan je had gedacht. Met zo'n voorbeeld kun je mensen nieuwsgierig maken naar de verrijking die een relatie met God voor je leven kan betekenen.

Een heel andere ingang voor een gesprek is de Bijbelse gedachte dat God mensen roept om voor Hem te leven. Hij wil je gebruiken voor Zijn plannen met deze wereld. In die zin ben je ook *waardevol in Zijn ogen*. Dat is niet in tegenspraak met het feit dat we in onszelf verloren zondaren zijn. God vindt ons waardevol omdat Hij ons kan inzetten voor wat Hij met deze wereld wil, vanaf het moment dat we door Hem worden vernieuwd. Dat doel kunnen we aan onze medemensen vertellen!

Verbinding met je eigen leven

Voor alles wat hierboven is gezegd, geldt dat het geloofwaardiger is als je ook wat over je eigen leven kunt vertellen. Je hoeft geen 'succesverhaal' te hebben. Maar mensen hebben wel behoefte aan echtheid - en geen behoefte aan alleen theorie.

En probeer niet alles ineens te vertellen. Maak duidelijk dat dat ook niet kan. Zo voorkom je ook dat mensen té snel concluderen dat het geloof toch niet veel voor hen te bieden heeft. Probeer zo in gesprek te blijven. Want zeker bij mensen die eerst onverschillig reageren, is het belangrijk om geduldig en trouw te zijn.